

Sygn. akt VI Ka 15/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze w VI Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Andrzej Tekieli (spr.)

Sędziowie SO Klara Łukaszewska

SO Tomasz Skowron

Protokolant Anna Potaczek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Lesława Kwapiszewskiego

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2013 r.

sprawy **A. K.**

oskarżonego z art. 586 ustawy z dnia 15.09.2000 r. Kodeks spółek handlowych

z powodu apelacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze

z dnia 31 października 2012 r. sygn. akt IIK 1035/12

uchyla zaskarżony wyrok wobec oskarżonego A. K. i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

A. K. został oskarżony o to, że:

w okresie od 30 grudnia 2008 roku do końca kwietnia 2009 roku w J., pełniąc funkcję prezesa zarządu Spółki z o.o. (...) oraz działając wbrew art. 21 Ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze, zaniechał złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, pomimo istnienia warunków ku temu,

to jest o czyn z art. 586 Ustawy z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych.

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 31 października 2012 r. w sprawie o sygn. akt II K 1035/12:

I. oskarżonego A. K. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w części wstępnej wyroku, tj. występku z art. 586 Ustawy z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych i za to na podstawie art. 586 Ustawy z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych wymierzył mu karę 80 (osiemdziesięciu) stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość stawki na kwotę 50 (pięćdziesięciu) złotych;

II. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych w całości.

Powyższy wyrok zaskarżył prokurator w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze na niekorzyść oskarżonego, zarzucając:

I. rażąco niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego samoistnej kary 80 stawek dziennych grzywny przy przyjęciu wysokości jednej stawki na kwotę 50 złotych, będącej wynikiem niedostatecznego uwzględnienia szeregu okoliczności obciążających, w postaci uprzedniej karalności oskarżonego za czyn z art. 586 k.s.h., popełnienia przypisanego oskarżonemu czynu niespełna rok od daty uprawomocnienia się poprzedniego - skazującego go wyroku, wagi naruszonych obowiązków co manifestowało się wycofaniem złożonego wniosku o upadłość spółki w sytuacji, gdy dysponowała ona środkami na przeprowadzenie postępowania upadłościowego, nie złożenia ponownego wniosku o upadłość, pomimo zaistnienia przesłanek uzasadniających takie działanie, jego zachowanie po popełnieniu czynu zabronionego, nie zmierzające do zniwelowania negatywnych skutków karalnego zaniechania, a wręcz przeciwnie - polegające na poniechaniu zajmowania się sprawami spółki (...), co naraziło jej klientów na negatywne konsekwencje prawne i finansowe, a także brak jakiegokolwiek skruchy objawiający się w zignorowaniu obowiązków właścicielskich i zarządczych w spółce posiadającej wielu wierzycieli, co uniemożliwia zaspokojenie ich roszczeń, przez co wymierzona kara nie spełni swych celów w zakresie prewencji indywidualnej, a także ogólnej, w szczególności nie wskazując na nieopłacalność popełniania tego typu czynów zabronionych, a także nie eliminując z obrotu prawnego osoby jawnie lekceważącej obowiązki wynikające z faktu zajmowania się sprawami spółki;

II. rażąco niewspółmierność kary orzeczonej wobec oskarżonego, polegającą na nieorzeczeniu wobec niego środka karnego w postaci zakazu zajmowania stanowisk uprawniających do zajmowania się sprawami spółek prawa handlowego lub do ich reprezentacji, na skutek czego wobec A. K., który już po raz drugi zajmując stanowisko uprawniające do zajmowania się sprawami spółki prawa handlowego, zaniechał realizacji swych obowiązków w sposób wypełniający znamiona czynu zabronionego, nie wymierzono kary, która stanowiłaby prawidłową karnoprawną reakcję na jego zachowania, a w szczególności zawierającej element prewencyjny, pozwalający na zabezpieczenie potencjalnych kolejnych pokrzywdzonych przed ponownymi, tożsamymi działaniami tego oskarżonego;

III. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, a polegający między innymi na błędnych i niepełnych ustaleniach w zakresie stanu faktycznego czynu, co znalazło wyraz w lakonicznej treści pisemnego uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, a w wyniku tego mylne i nieuprawnione uznanie, że w stosunku do oskarżonego zasadnym jest orzeczenie jedynie samoistnej kary grzywny, podczas gdy Sąd nie ustalił i nie dokonał oceny stopnia społecznej szkodliwości przypisanego oskarżonemu czynu i nie uwzględnił takich zachowań oskarżonego jak unikanie wierzycieli spółki wyrażające się w zmianie jej adresu, faktyczne porzucenie siedziby i dokumentacji spółki, generowanie dalszych zaległości z tytułu opłat za wynajem siedziby spółki, w wyniku czego maleje szansa na zaspokojenie roszczeń pozostałych uprawnionych osób, nie podjęcie jakichkolwiek kroków zmierzających do uregulowania sytuacji prawnej spółki pomimo tego, że faktycznie nie prowadzi ona już swojej działalności, w wyniku czego wydane orzeczenie stanowi niewspółmierną reakcję na skalę zaniechań ze strony oskarżonego, który pomimo świadomości prowadzenia przeciwko niemu postępowania karnego, wciąż nie podjął działań mających na celu uregulowanie spraw spółki, wykazując tym samym lekceważący stosunek do obowiązujących regulacji prawnych, jak i brak jakiegokolwiek zainteresowania sprawami osób- w przeszłości klientów spółki.

W oparciu o powyższe zarzuty prokurator wniósł o:

- uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Jeleniej Górze bądź, gdy pozwolą na to warunki w toku rozprawy apelacyjnej, o jego zmianę, poprzez wymierzenie oskarżonemu kary 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata, orzeczenie 80 stawek dziennych grzywny na podstawie art. 71 § 1 k.k. przy przyjęciu wysokości jednej stawki na kwotę 50 złotych, jak i środka karnego na podstawie art. 41 § 1 k.k. w postaci 4-letniego zakazu zajmowania stanowisk w spółkach prawa handlowego, uprawniających do prowadzenia ich spraw, bądź do ich reprezentacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniesienie apelacji przez prokuratora skutkowało koniecznością ponownego przeprowadzenia postępowania nie tylko z przyczyn podniesionych w zarzutach ale także z powodu pobieżnej, nie pogłębionej oceny materiału dowodowego sprzecznej ze standartami wynikającymi z art. 7 kpk..

W ocenie Sądu Okręgowego, przedwczesny był wniosek Sądu Rejonowego, że oskarżonemu należy przypisać sprawstwo i winę zarzucanego mu czynu. Sąd I instancji ograniczył się do odebrania lakonicznych wyjaśnień do oskarżonego, co w świetle treści tych wyjaśnień, jak również wyjaśnień złożonych przez A. K. w postępowaniu przygotowawczym, doprowadziło do jednostronnej oceny przeprowadzonych dowodów. Sąd Okręgowy podkreśla jednocześnie, że wyrok Sądu Rejonowego wydany został przy braku sprzeciwu prokuratora, zarówno w zakresie ustalenia sprawstwa i winy oskarżonego, jak i zaproponowanego przez oskarżonego rozstrzygnięcia o karze, co stanowiło warunek sine qua non procedowania Sądu w trybie art. 387 k.p.k. Apelacja prokuratora, skierowana przeciwko temuż zaakceptowanemu uprzednio rozstrzygnięciu o karze, spowodować musiała uchylenie zaskarżonego wyroku w całości ze względu na istotne braki w zakresie przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 31 października 2012 r. na podstawie art. 387 § 4 k.p.k. uznał za ujawnione dowody zawnioskowane w akcie oskarżenia, przechylając się do złożonego przez oskarżonego wniosku o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Przepis art. 387 k.p.k. daje sądowi możliwość uwzględnienia wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości i cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie takiego wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego tego wniosku.

Usytuowanie przepisu art. 387 k.p.k. po artykule mówiącym o przesłuchaniu oskarżonego przemawia za przyjęciem, że nieodzowne jest jego przesłuchanie przed rozpoznaniem wniosku. Jest to o tyle istotne, że bezpośredni kontakt sądu z oskarżonym może stanowić istotny element brany pod uwagę przy ocenie materiału dowodowego pod kątem, czy w jego świetle okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości. Za taką wykładnią przemawia wykładnia systemowa, jak też logika zdarzeń na rozprawie (Komentarz do art. 387 kodeksu postępowania karnego, [w:] Z. Gostyński (red.), J. Bratoszewski, L. Gardocki, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II, Dom Wydawniczy ABC, 1998).

A. K. w postępowaniu przygotowawczym składał czterokrotne wyjaśnienia, każdorazowo wskazując, że przyznaje się do popełnienia zarzucanego mu czynu. Sąd Rejonowy, w postępowaniu sądowym odczytał wyjaśnienia składane przez oskarżonego w postępowaniu przygotowawczym, zaś oskarżony wyjaśnienia te w całości podtrzymał i lakonicznie ustosunkował się do stawianego mu zarzutu. W pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Rejonowy uznał przyznanie się oskarżonego do winy za wiarygodne w całości i ocenił, że oskarżony wyjaśniał „w sposób zgodny z ustalonym stanem faktycznym”. Przeoczył jednak Sąd Rejonowy, że wyjaśnienia oskarżonego zawarte na k. 6563 oraz 6582-6585 dotyczą cofnięcia złożonego uprzednio wniosku o ogłoszenie upadłości, zaś złożone zostały w następstwie zarzutu przedstawionego A. K. postanowieniem z dnia 22 lutego 2012 r. (k. 6551). Zarzut ten dotyczył okresu od 30 grudnia 2008 r. do 22 lutego 2012 r. i został zmieniony postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. (k. 6777). Z wyjaśnień złożonych w następstwie zmienionego zarzutu nie wynika natomiast w sposób jednoznaczny fakt przyznania się oskarżonego do winy. Sąd Rejonowy nie dokonał oceny tych wyjaśnień, nie ustosunkował się do podnoszonych przez oskarżonego twierdzeń, iż za całą sytuację odpowiedzialny jest J. B., to on podejmował decyzje dotyczące prowadzenia spraw spółki, on posiadał wiedzę o kondycji finansowej spółki i zgromadzonym przez spółkę majątku, zaś sam oskarżony czuje się „oszukany przez B.” i jego obarcza winą za sytuację, w jakiej się znalazł (vide k. 6781). W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Rejonowy stwierdził, iż w toku postępowania sądowego oskarżony przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i ustosunkował się do okoliczności popełnienia czynu „w sposób zgodny z ustalonym stanem faktycznym”.

Sąd Okręgowy podkreśla, że choć A. K. formalnie każdorazowo przyznawał się do popełnienia zarzucanego mu czynu (zarówno w wersji określonej zarzutem postawionym w dniu 22 lutego 2012 r., jak i w dniu 22 maja 2012 r.), to w odpowiedzi na szczegółowe pytania organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze zasłaniał się niewiedzą i kierowaniem się w swoich działaniach racjonalnie brzmiącymi wskazówkami J. B.. Oceniając złożone wyjaśnienia Sąd Rejonowy wskazał, że dał im wiarę w całości, zaś oskarżony „spójnie, logicznie i konsekwentnie opisywał okoliczności, w jakich doszło do popełnienia zarzucanego mu czynu i przyczyny, dla których nie wykonał ciężącego na nim obowiązku”. Ocena ta nie odpowiada treści złożonych przez oskarżonego wyjaśnień i jako taka jest w sposób rażący sprzeczna z treścią art. 7 k.p.k.

Sąd Rejonowy w oparciu o tak ocenione wyjaśnienia oskarżonego i dokumenty zawarte w aktach sprawy przyjął, że oskarżony działał umyślnie w zamiarze bezpośrednim. Sąd Okręgowy wskazuje jednakże, że ewentualny usprawiedliwiony brak wiedzy co do okoliczności istotnych dla złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości mógłby skutkować ekskulpacją oskarżonego bądź umniejszeniem jego winy. To, że nieznanostwo prawa nie zwalnia od odpowiedzialności, nie tłumaczy jednocześnie, że błędna ocena oparta na niepełnej wiedzy – w danej sytuacji usprawiedliwionej okolicznościami – może ją zastępować (Z. Kukuła, Glosa aprobowana do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 listopada 2009 r., II AKa 255/09, Pr.Sp. 2011, nr 5, s. 52 i n.). By okoliczności te ustalić, niezbędne byłoby przeprowadzenie dowodu z wyjaśnień oskarżonego J. B. i ocena dowodu z wyjaśnień A. K. przez pryzmat tychże wyjaśnień współoskarżonego. Błędne jest stanowisko wyrażone w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, jakoby wyjaśnienia oskarżonego J. B. nie odnosiły się bezpośrednio do zarzutu stawianego A. K..

W świetle zgromadzonych w sprawie dowodów, wersji zdarzeń przedstawianej przez oskarżonego i braku odebrania szczegółowych wyjaśnień w postępowaniu sądowym, nie można było uznać, że okoliczności popełnienia przestępstwa, w tym zwłaszcza co do zamiaru oskarżonego popełnienia zarzucanego mu czynu, nie budziły wątpliwości. Ze względu na prezentowaną przez oskarżonego linię obrony w toku postępowania przygotowawczego i brak dokonanej oceny z wyjaśnień współoskarżonego, jak również lakoniczną, niepogłębioną analizę wyjaśnień A. K., Sąd Odwoławczy dostrzega potrzebę ponownego przeprowadzenia dowodu z wyjaśnień oskarżonego przed rozpoznaniem wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego, o ile oskarżony zdecyduje się takie wyjaśnienia złożyć. Koniecznym jest bowiem wyjaśnienie m. in., jaka była wiedza oskarżonego odnośnie kondycji finansowej spółki, by móc w sposób prawidłowy ustalić winę i zamiar popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu czynu. Dodatkowo rozważeniu i ocenie powinny podlegać wszystkie zgromadzone w sprawie i ujawnione na rozprawie dowody, w szczególności – w świetle prezentowanej przez oskarżonego linii obrony - dowód z wyjaśnień oskarżonego J. B..

W konsekwencji koniecznym było uchylenie całości zapadłego wobec oskarżonego A. K. wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, co Sąd Okręgowy uczynił na podstawie art. 437 § 2 k.p.k.

Rozpoznanie wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego będzie zatem możliwe dopiero po dokonaniu prawidłowej oceny wyjaśnień oskarżonego, zarówno tych złożonych w postępowaniu przygotowawczym, jak i w postępowaniu przed Sądem – po ich ponownym odebraniu od oskarżonego i uszczegółowieniu wyjaśnień złożonych dotychczas. Zaskarżony wyrok winien ponadto opierać się na całości ujawnionego w sprawie materiału dowodowego, nie pomijając dowodu z wyjaśnień J. B.. Jednocześnie, w razie przesądzenia sprawstwa i winy czynu zarzucanego oskarżonemu, Sąd Rejonowy winien ustalić wszystkie okoliczności wpływające na stopień społecznej szkodliwości tego czynu, w szczególności dokonać ustaleń co do faktów, na które powołuje się w swej apelacji prokurator, zaś rozstrzygnięcie o karze ukształtować odpowiednio do całokształtu ujawnionych w sprawie okoliczności, w tym zwłaszcza uprzedniej karalności A. K. za przestępstwo podobne. W razie skazania oskarżonego, rozważenia wymagać będzie w szczególności sformułowany w apelacji prokuratora wniosek o orzeczenie środka karnego określonego w art. 41 § 1 k.k.